

Björkö fram till anderssonska tiden

Per Erik Andersson köpte Björkö 1887 och därmed inleddes den anderssonska eran på Björkö. Här berättas om tiden från 1600-talets mitt fram till dess. Underlag för berättelsen är mantalslängder, födelse-, vigsel- och dödböcker.

Åbosläkten före Östmans

Björkö har hela tiden vad man kan förstå legat under Utö. Den första sätesgården på Utö var Träma, vilken nu är försvunnen. Senare har Edenäs säteri blivit sätesgård för Utös ägare.

Under mitten av 1600-talet ägdes Utö av ätten Bielkenstierna¹ vars säte var Årsta slott. 1684 drogs Utö gruvor in till staten genom Karl XI:s reduktion. Gruvorna arrenderades sedan ut till olika hågade personer. Utö gruvor blev på nytt ett frälsegods 1739. Därefter förvärvades hela Utö med gruvorna och kringliggande öar av Carl Adam Wefverstedt. Från 1715 hade Carl Adams far Mattias arrenderat gruvorna. Den wefverstedtska släkten med ingifta Reuterskiöld kom sedan att inneha Utö till 1804. Då köptes Utö med Björkö, Ålö, Rånö och Nåttarö av det nybildade Utö Gruvbolag². Ett konsortium av 14 bruk samt några privatpersoner, bland annat Adam Reuterskiöld, gick samman för att starta bolaget. Utö Gruvbolag drevs vidare till 1879 och året efter köptes Utö av Plank-Anders.

Björkö ägdes hela tiden av ägaren till Utö och brukades med åborätt. Med åborätt avsågs en ärftlig rätt till att bruka jord utan att ha något ägande till jorden. Så länge man skötte sig och betalade sin avrad (ränta) fungerade allt bra men annars kunde man få frånträda åborätten.

Carl Erssons tid på Björkö

De äldsta mantalslängderna³ för Ornö är daterade 1667 och 1668. Dessa år förestods hemmanet Björkö av änkan. Det senare året finns ytterligare en skattskrivna person förutom änkan. Nästföljande år, 1669, förestås Björkö av Carl Ersson och tillsammans med hustrun är de 2 stycken skattepliktiga.

En teori som inte behöver vara sann men mycket väl kan vara det är följande:

Den andra personen 1668 är sannolikt en dräng. Det krävs säkerligen att en man finns på gården för tyngre sysslor. Änkan gifter sig med drängen och han kommer att stå för gården. Hon är sannolikt äldre än honom, förmodligen så mycket som 20 år. Det styrks av mantalsuppgiften 1689 då hustrun inte är upptagen som skattepliktig utan anges vara utgammal. Hon är minst 63 år, sannolikt äldre. Samma år finns också en son i mantalslängden. Vi vet att man skulle vara 15 år för att tas upp i mantalslängden. Sonen är alltså mellan 15 och 20 år, beräknat med ledning av att Carl och änkan bör ha gift sig 1669. Gissningsvis är han född snart efter giftermålet och kan antas vara 19 år gammal. Änkan/modern skulle då ha varit cirka 45 år vid hans födsel. Ingen ovanlig ålder för en barnafödande kvinna vid den tiden.

Hustrun anges vara utgammal även 1690, men 1691 saknas notering om hustrun som då sannolikt är död. I mantalslängden 1694 finns även en dotter, hon är gift och bör vara några år yngre än sonen Carl. Carl själv saknas i längden 1695, sannolikt avliden. Han bör då varit minst 50 år gammal, men antagligen under 60 år.

Sonen Johan tar över 1699. Det finns en lucka i mantalslängderna mellan 1696 och 1699.

¹ Utös gruvhistoria i korthet. Utö hembygdsförening

² Bland pigor och patroner på Utö under 1800-talet. Utö hembygdsförening

³ Filmade av SVAR, åtkomliga via betalsajt över Internet

Johan Carlssons tid

Sonen Johan Carlsson tar över 1699 och driver Björkö till någon gång mellan 1731 och 1736. 1730 är han skriven för gården men inte 1736. År 1736 finns sonen Erich vid gården och vi kan anta att han i praktiken har tagit över. Mellan 1731 - 36 saknas mantalslängder. Johan Carlsson avlider den 18 oktober 1738. Han är då enligt tidigare åldersuppskattning strax under 70 år. Noteras kan också att Johan tituleras kyrkvård i dödsnotisen, vilket betyder att han var en förtroendeman i socknen.

Under Johan Carlssons första tid på Björkö håller han ofta både piga och dräng. En son finns angiven 1701 men han nämns inte förrän i mantalslängden 1723 då en anmärkning ges: *" afstår till son efter attest för dess ålderdom, sampt wiste för gl"*. Trots denna kommentar och katastrofen 1719 då Björkö brändes av ryssarna tycks Johan Carlsson drivit Björkö gård ytterligare flera år. I mantalslängden 1717 är noterat att det finns flyktingar på Björkö. Upplands och Sörmlands kuster översvämmades av flyktingar när befolkningen på Åland flydde när ryssarna kom. Åland lämnades helt tomt av ålänningarna under flera år.

Från år 1723 finns en dotter boende på Björkö och år 1727 finns även en måg så vi får anta att vigseln hölls tidigare detta år. Födelse- och dödböcker finns från och med 1728 och detta år dör pojken Johan Andersson på Björkö, 7 månader gammal. Han dog i mitten av juni och föräldrar är Anders Eriksson och Carin Johansdotter. Det stämmer bra med att de vigdes 1727 för i mantalslängden 1727 finns förutom Johan med hustru även en måg med hustru. Den lille Johan som dog är med all säkerhet Johan Carlssons lille dotterson. Dottern och mågen återfinns inte senare i mantalslängderna på Björkö.

I födelseboken återfinns 1730 en dotter Brita född vid Sundby med föräldrarna fiskaren Anders Ersson och dess hustru Carin Jansdotter. När deras nästa barn, Eric, föds 1732 är Anders Ersson bonde på Kråkmora. Året efter är familjen dock inte kvar på Kråkmora baserat på uppgiften i födelseboken att där finns en ny bonde.

Även på Björkö föddes barn. Trots Johan Carlssons relativt höga ålder fick han med hustrun Margareta Jacobsdotter döttrarna Eva 1728 och Marita 1732. Ingen notering finns i dödboken om att döttrarna dött på Björkö. Sannolikt har änkan flyttat efter mannens död 1738 och tagit med sina döttrar, eftersom det inte finns någon uppgift om en kvinna i mantalslängderna. Margareta Jacobsdotter gifte om sig 1744 med drängen Carl Olofsson på Varnö Nedergård där även Margareta bor.

Eric Johanssons tid

Sonen Eric Johansson tar över Björkö och gifte sig 1740 med pigan Maria Jonsdotter. I nästa mantalslängd från 1744 finns här förutom Eric och hustrun även hans yngre bror Carl som dräng. Eric Johansson dog sannolikt i slutet av 1770-talet och bör ha varit född omkring 1716-17.

Eric Johansson tycks ha varit gift 3 gånger. Det är inte känt varifrån första hustrun kom. De fick söner Johan och Eric, vilka bägge dog späda. Maria Jonsdotter själv dog en och en halv månad efter Erics födelse och man kan anta att orsaken var barnsäng, även om ingen notering finns i dödboken. Giftermålet blev väldigt kort, det varade bara mellan den 5 oktober 1740 och den 20 november 1742.

På denna tid måste man vänta ut sorgeåret innan man kunde gifta sig igen. Tre dagar efter att sorgeåret gått ut, den 23 november 1743, gifte sig änkemannen Eric Johansson med pigan Maria Andersdotter. Även hon är oidentifierad. Detta äktenskap blev några år längre än inte långt. Den 1 september 1759 dog hustrun i barnsäng, 44 år gammal. Hon var således 26 år vid vigseln vilket indikerar att hon var bonddotter vilket också borde vara fallet eftersom Eric var bonde med ½

mantals gård, vilket inte fanns så många i Ornö socken. Det styrks även av att hon fick 20 lod silver och en hedersklädning i morgongåva vilket var mer än någon annan gav under hela 1740-talet.

Mellan åren 1744 och 1759 fick de barnen Maria, Carl, Andreas, Catharina, Margareta, Johannes, Jakob och Eric. I dödboken återfinns Catharina, Maria och Eric. Maria dör i kopporna 1757 medan de övriga två dör några månader gamla.

Nästa giftermål ingicks redan efter sju månader, ett kort sorgeår. Nu gifte sig Eric med pigan Brita Ersdotter. De fick barnen Gabriel, Brita Christina, Eric, Isak, Olof och Daniel. Olof dog i kopporna 1773. År 1771 är den senaste mantalslängden där Eric Johansson står för Björkö. Där finns sonen Carl, dottern Greta samt en piga Anna samt 4 personer under 15 år. Eftersom sonen Carl inte tituleras bonde vid Anna Christinas födelse i december 1777 får vi anta att Eric Johansson dött senare än så men före mars 1780.

Under Eric Johanssons tid förekommer sjömän två gånger på Björkö. Det är sjömannen Anders Burman som får barn 1747 och i mantalslängden 1763 finns sjömannen Lundbergs hustru medan sjömannen anges vara sjöfarande. År 1743 dör Gabriel Ersson Burman 13 år gammal. Han bör ha varit tjänstegosse som det brukade kallas den tiden. Han var son till bonden Erik Burman i Skinnardal. Denne saknas i dödboken men anges död i mantalslängden 1736. Gabriel hade blivit föräldralös när fadern dog. Antagligen var Gabriel yngre bror till sjömannen Anders ovan och omhändertagen av honom.

I mantalslängden 1750 finns pigorna Anna och Karin. Året efter finns bara Karin kvar. Anna Gabrielsdotter har nämligen gift sig med skräddaren Olof Nilsson på Torsnäs. Han lämnar 150 daler kopparmynt i morgongåva.

Carl Erssons tid

Första gången Carl Ersson tituleras bonde är vid dottern Anna Cajsas död 1780. I mantalslängden 1781 står Carl Ersson som brukare av Björkö. Han är då 35 år gammal, född den 11 februari 1746. Han är gift och har en dotter, dessutom finns en dräng och två pigor, totalt 11 personer. Han gifte sig 1774 med dottern på Kymendö, Stina Pålsdotter. Hon var dotter till bonden Paulus Johansson på Kymendö och född 24 oktober 1754. Hon var 26 år gammal vid vigseln vilket var en vanlig ålder för bonddöttrar som oftast gifte sig senare än döttrar i lägre sociala skikt.

Under Carl Erssons tid bodde det cirka 8 personer på Björkö enligt mantalsuppgifterna. I mantalslängden 1804 finns på Björkö förutom Carl Ersson sonen Jan och pigorna Caisa och Majia. Året efter finns här sonen Jan och pigorna Märtha och Majia. I längden 1806 saknas hustrun Stina Pålsdotter vilken dog i maj 1806, 52 år gammal enligt dödboken. Förutom Carl Ersson finns nu vid Björkö sönerna Jan samt Carl och pigorna Caisa och Eva. Dessutom någon hustru som ej medräknats som skattepliktig. Året därefter har Eva ersatts av Ulla och den gamla hustrun är borta. Ytterligare ett år senare är Ulla ersatt av Lotta.

I övrigt gifter sig hans yngre halvbror Gabriel 1799 med Maja Stina Carlsdotter. Pigan Stina Jansdotter får en oäkta son Axel 1803. En senare oäkting föds 1814 då pigan Anna Maja Jacobsdotter får dottern Maja Stina.

Pigan Caisa Öberg gifter sig 1808 med Peter Sundberg, en gruvarbetare från Utö. Eftersom ingen dräng finns noterad i mantalslängden har pigan sannolikt flyttat till Utö med gruvarbetaren. I längden 1809 finns pigorna Carin och Eva samt sonen Jan. Längden 1810 är utförligare och berättar att här finns sönerna Jan, 24 år, samt Carl, 15 år, samt pigorna Stina, 20 år, och Ulrica, 23 år. Dessutom en

fattiggumma, Annica 40 år som njuter fattigdel⁴. Året efter finns sönerna kvar, ett år äldre. Dessutom 2 pigor, Anna 21 år och ? samt dottern Catharina 10 år. Nästa år, 1812, har sönerna, dottern och pigan Anna blivit ett år äldre och nu finns pigan Catharina här, 30 år gammal. Det nämns även att bonden är 66 år och att hemmanet ägs av gruvbolaget.

Carl Ersson och Stina Pålsdotter fick barnen Anna Christina, Carl Eric, Anna Greta, Johan, Eric, Carl, Carl och Cajsa Lisa mellan 1783 och 1801. Anna Christina och Carl Eric dör båda vid två års ålder. Den förste Carl blev endast en månad gammal. Dottern Anna Greta dog i kopporna 21 år gammal. Överlevt tycks Johan, Carl d.y. och Cajsa Lisa ha gjort. Johan kom att ta över Björkö och den yngre Carl⁵ blev anfader till lundholmarna på Segelholmen.

Stina Pålsdotter dog 1806 i bröstsjukdom, Carl överlevde henne i åtta år och dog 1814 i bröstfeber.

Johan Carlssons tid

Johan Carlsson blev femte kända åbon i samma släkt och även den sista.

År 1814 föddes en oäkting på Björkö, Maja Stina, moder var Anna Maja Jakobsdotter och fadern var okänd. Mantalslängd saknas för 1813 men 1814 finns en piga Anna som är 26 år gammal. Sönerna finns kvar likaså dottern Catharina. En kvinna brukade siden och det bör ha varit Anna eftersom hon var ensam kvinna vid mantalsskrivningen. Man kan anta att Anna är identisk med Anna Maja Jakobsdotter. Några veckor senare avled Carl Ersson och sonen Jan tog över. I längden 1815 har Jan Carlsson tagit över som brukare. Broder Carl fanns kvar och nu fanns här en sjuttonårig dräng Jan samt pigorna Maia 30, Eva 17 och Anna 28. Dottern/systemen Catharina finns ej kvar.

Den 5 november 1815 gifte sig Johan Carlsson med pigan Ulrica Starberg. Ulrica var född 1791 i Taxinge och fem år yngre än Johan. Längden 1816 visar att broder Carl har flyttat och Johans arbetskraft utgörs av drängarna Christopher 24 år, Gustaf 18 år samt pigan Eva 18 år. Året efter, 1817, finns som arbetskraft endast pigan Greta, 31 år. Året därpå utgörs den städslade arbetskraften av drängen Matts som är 36 år och betecknas som fånig. Därutöver finns också pigan Lovisa 15 år. I juli 1817 dör pigan Lovisa Eleonora Larsdotter, 18 år gammal. 1819 finns den fåniga drängen kvar samt drängen Anders 36 år som även har en 28-årig hustru. Dessutom finns här en ny piga Lovisa, 18 år. År 1820 är den sista mantalslängden som är filmad och åtkomlig över Internet, efterföljande år måste studeras i arkiv. Detta år tillkommer pigorna Elsa 22 år och Majja 18 år i övrigt lika. Under dessa år får Johan och Ulrica tre barn, döttrarna Catharina 1816 och Carolina Ulrica 1817 samt sonen Carl August 1820.

År 1821 blir ett brytningsår. Någoting händer ägarmässigt och Johan Carlsson flyttar från Björkö för att bli bonde i Käveråker i Österhaninge. Redan året efter blir han torpare vid Spjutsund och avlider där redan 1823. Någon dödsorsak anges ej.

Östmans på Björkö 100 år

Den förste Östman som kom till Björkö var Johan Östman född 1773 på Stora Grundmar, klockarnas torp, på Utö. Han var son till klockaren Jan Broström, den andre av fyra klockare på Utö i rakt nedstigande led vilka höll klockarämbetet på Utö i 95 år utan avbrott. Från början av 1800-talet kom en gren av den östmanska familjen att bo och bruka Björkö i Ornö socken. Hemmanet Björkö var taxerat till ½ mantal och låg under Edenäs säteri på Utö och brukades av en åbo.

⁴ Fattigdel. Man kunde erhålla hel eller halv fattigdel. Idag nämnt försörjningsstöd.

⁵ DISBYT, släktforsarsajt för medlemmar i DIS för utbyte av släktinformation

Åtminstone från 1669 hade Björkö brukats av samma släkt. Nu i början av 1800-talet var Johan Carlsson åbo i 5:e generationen på Björkö. Det material som finns att tillgå för denna tid är de årsvisa mantalsräkningar som gjordes där det redovisas hur många skattskrivna som fanns på varje gård och torp. Ibland kan personernas namn anges och någon gång en kommentar. Dessutom finns längder över socknens födda, vigda och döda genom kyrkans bokföring.

Kerstin Sundberg, vår släkting, har i sin skrift *Resurser och sociala relationer*⁶ redovisat hushållens förmögenhetsstatus 1810 i en bilaga. Där framkommer att bland Ornö sockens 73 hushåll betecknas 95% som fattiga, 4% som behållne och 1% som förmögne. Som jämförelse kan nämnas att av Utös 118 hushåll betecknades 85% som fattiga och 8% utfattiga. Muskö hade 25% fattiga, 16% utfattiga, 49% behållne och 10% förmögne av 49 hushåll.

Johan Östman tillträder Björkö

Hur kan det komma sig att Johan Östman kunde bli åbo på Björkö? Ändrade ägarförhållanden borde inte ha varit en anledning vad jag kan förstå. Snarare att Johan Carlsson inte kunnat betala avraden. Den hypotesen kan synas troligare eftersom han fick avträda bruket av Käveråker efter endast ett år och sedan dog två år senare. Vi vet ingen dödsorsak men han var kanske inte helt frisk?

Det måste ha varit en grannliga uppgift att utse en ny åbo till en gård. Eftersom åborätten var ärftlig måste det ha varit viktigt att inte bara personen i sig var redbar utan också hans förfäder varit det. Det var sannolikt det bästa man kunde göra för att i bästa mån gardera sig för efterkommande åbos kvalitet. Den sociala kontrollen var säkert mycket väl utvecklad under dessa tider i samhällen med begränsad befolkning.

Johans far och farfar samt även en äldre bror var klockare på Utö. Han hörde därigenom till det sociala skikt som låg i överkant bland bondebefolkningen. Att han hade det gott ställt visas av att han gav 18 lod silver i morgongåva till sin hustru Stina Persdotter vid giftermålet 1799. Hon var bördig från Nättarö, dotter till Per Olsson och hans hustru Anna Christina Olsdotter. Johan hade säkert kunnat visa sig duglig och förtjänt av att bli åbo och få rätten att bruka en gård med de fördelar det kunde innebära. Han bör även fortfarande ha varit i sin krafts dagar samt hade fem barn vilket gjorde det troligt att någon son eller måg kunde ta över åboskapet.

Johan Östman var 48 år gammal vid tillträdet till Björkö 1821, senast 1825 kallar han sig Östman. Han hade började sin bana som stattorpare kring år 1800 för att sedan bli dagsverkare vid Utö gruva. Han blev torpare 1806 på Södra Aspö, numera kallat Aspö. År 1818 tillträdde han torpet Ränsvik på Muskö under Arbottna. Där stannade familjen till 1821 då flyttlasset gick till Björkö. Hela familjen flyttade med, fem barn mellan 20 och 3 år.

Den äldste var 20-åriga Anders som hade arbetat på Utö två år innan flytten till Björkö och han skulle sedermera ta över Björkö. Hans tre år yngre bror Jan Eric gifte sig 1829 med Greta Andersdotter från Långvik. Paret flyttade till Utö 1830 där han blev stattagare. Efter några år blev han torpare vid Ernviken, under Rånö, där han blev kvar till sin död 1877. De fick 12 barn varav åtminstone 5 levde till vuxen ålder.

Tredje barnet var Per Östman vilken var 14 år vid flytten till Björkö. Han gifte sig med "madam Flods" syster Eva Sofia Sundgren. De fick 6 överlevande barn. Per Östman dog 1872 och efterlämnade en hygglig behållning. Av boets ägodelar framgår att fiske var huvudnäring kompletterat med en ko och två får. Ett av hans barn var båtsmannen Carl Robert Svarts som dränkte sin hustru och dömdes till

⁶ Kerstin Sundberg. *Resurser och sociala relationer* Lund 1993

livstids fängelse. Han benådades sedermera och levde sina sista dagar hos brodern Sven på Kusön i Österåkers socken.

Åttaårige Magnus levde bara tio år på Björkö tills han slogs av feber och avled 1831. Yngst var Anna Greta Östman som var tre år. Hon gifte sig först som trettiofemåring, då med änklungen Carl Erik Jakobsson i Kråkmora. Hon blev änka och bodde tillsammans med en fånig styvdotter och hamnade till sist på fattighuset där hon dog 1901. Då gick det bättre för hennes yngre syster som föddes på Björkö 1822. Eva Christina Östman gifte sig med drängen på Björkö, Per Carlsson. De fick åtminstone fem barn, varav Carl Ludvig blev tullvaktmästare på Huvudskär. Eva Christina dog 1911 boende som änka hos dottern Lovisa Regina på Sandböte där maken var torpare och skomakare.

Lättillgängliga källor till vad som tilldrog sin på Björkö mellan 1820 och 1860 är endast ministerialböckerna, dvs angivelser om födsler, vigslar och dödsfall. Efter att Eva Christina, som nämnts ovan, fötts 1822 var nästa familjehändelse att Anders Östmans son Anders Magnus gifte sig i november 1825 med pigan Maria Catharina Öberg på Kymendö⁷. Hon var född på Fåglarö och arbetade som piga på Kymendö. Enligt obekräftade uppgifter⁸ var Maria Catharina yngre syster till den Caisa som tidigare nämnts gifte sig med gruvarbetaren Sundberg från Utö.

Under Johan Östmans tid skedde två olycksfall med dödlig utgång på Björkö. Det var 23-årige drängen Anders Johan Johansson som drunknade den 4 januari 1839. Den andre, likaså drängen, David Johansson som 38 år gammal drunknade den 10 augusti 1852. Ur dödboken: *"Drunknat under resa fr. Utön till Stockholm nära Dalarön, åtföljande Utö Grufve- Bolags Storbåt."* Åbon på Björkö kunde åläggas vissa dagsverken vilket kan vara anledning till att drängen David var med på gruvbolagets storbåt.

Den förre drunknade drängen var född oäkta på Vreten, dotter till en piga, och den senare återfinns inte i födelseboken och har sannolikt kommit utifrån. Han var också ovanligt gammal för att vara dräng.

Johan Östman dog i ålderdom nära 81 år gammal 1854. Bouppteckningen⁹ visar att värdet av boet uppgick till 100 riksdaler. Några kontanta penningar fanns inte enligt bouppteckningen. Det fanns några ringar i guld samt av silver en större bågare och mat- och teskedar. I koppar fanns kittlar och pannor. Vidare fem djupa tennfat och tre stycken sämre tenntallrikar. Här redovisas även 11 strömmingssköttar, 2 vassbukssköttar, 16 flundrenät och 10 övriga nät. Dessutom 6 strängar med ankare, 4 lätten och en korkvakare med band. Konstigt nog saknas båt, inte ens en gammal gisten öckstock finns med. Det saknades även kreatur och man får anta att båtar och kreatur tidigare gått över i sonen Anders Östmans ägo. I september 1859 dog Stina Persdotter, Johan Östmans hustru och Anders Östmans mor

Anders Östman tar över Björkö

Anders Östmans och Maria Catharinas första barn och därmed Johan Östmans och Stina Persdotters första barnbarn kom till världen i början av maj 1827. Dopet stod den 6 maj och glädjen bör ha stått högt i tak. Det var Anders och Maria Catharinas son Jan Eric, synbarligen döpt efter farfar och morfar. Denne omnämns inte vidare varför han antagligen dött tidigt och ej blivit noterad i dödboken.

Anders Östman etablerades sig därefter som torpare på Vintingen någon gång mellan 1827 och 1831. Där föddes Anders och hustrun Maria Christinas övriga tre barn vilka alla levde till vuxen ålder.

⁷ Stavning enligt befolkningen på Kymendö.

⁸ Disbyt släktforsarsajt dit man kan skicka in sin forskning och söka i andras insända uppgifter.

⁹ Sotholms häradsrätt F:II Vol. 36. Nr. 165.

Förutom Anders Magnus född 1835, som skulle komma att överta Björkö, var det döttrarna Christina Sophia född 1831 samt Maria Elisabeth född 1843. Anders Östman övertog alltså inte Björkö förrän efter 1843. Då var hans far Johan 70 år och borde rimligen varit för gammal för att bruka Björkö. Han bör då ha förlitat sig på mågen Per Carlsson, dottern Eva Christinas man. Deras två första barn föddes på Björkö 1843 och 1845. Ur jordägaren, Utö Gruvbolags, aspekt kunde det inte spela någon roll om sonen eller mågen tog över. På något sätt har man dock bestämt att det blev Anders Östman som tog över Björkö vilket han bör ha gjort före 1849, för det året finner vi Per Carlsson med familj på Vintingen. Anders Östman och Per Carlsson böt helt enkel plats med varandra. I bouppteckningen anges Johan Östman vara inhyes så det stämmer att han dragit sig tillbaka.

Anders Östmans äldsta dotter Christina Sophia vigdes 1854 med drängen Johan Eckerman, senare brukare av Nedre Åvassa. Den yngre dottern Maria Elisabeth var först piga hos sin bror på Björkö, därefter hos sin syster och svåger i Nedre Åvassa. I Övre Åvassa fanns Carl Söderberg med vilken hon vigdes 1863. Systrarna fick bara var sitt barn och båda dessa kom att växa upp hos nära släktingar. Christina Sophia fick en dotter som flyttade till Södertälje som 16-årig fosterdotter till sin moster Maria Elisabeth. Sannolikt hade mannen/fadern blivit sjuk. Från att ha varit brukare blev han nu inhysing och avled några år senare och hustrun Christina Sophia blev vid mannens frånfälle inhysing i Övre Åvassa där hon bodde till sin död 1917.

Maria Elisabeths man Carl Söderberg hade börjat som tullroddare i Stockholm och sedan blivit tullvaktmästare i Södertälje och kom senare att bli tulluppsyningsman i Mönsterås. De fick endast ett barn, sonen Kaleb Harald född 1886 då Maria Elisabeth hunnit bli 43 år. När Kaleb Harald var fyra år flyttade familjen till Mönsterås och när han var 11 år dog hans moder och då togs han om hand av sin kusin Abdon Östman som då bodde i Göteborg. Abdon hade som barn bott i Stockholm hos sin faster Maria Elisabeth och hennes man tullroddaren Carl Söderberg.

För paret Anders Östman och Maria Catharina blev livet på Björkö inte så långt. Maria Catharina dog redan i januari 1859, drygt 10 år efter att de tagit över Björkö. Anders Östman själv dog i februari 1862. Bouppteckningarna hölls i bägge fallen redan 8 dagar efter dödens inträffande.

Behållningen efter Maria Catharina¹⁰ var 1488 riksdaler när skulderna var avdragna. Skuld fanns till kyrkokassan på 100 riksdaler samt några skulder till handlare i Stockholm och Värmdö. Hennes kläder bestod av 3 yllekänningar, en av katun och två av bomull. Vidare en kappa, sex kjortlar och en kofta. Hon hade också nio förkläden, en dubbelschal, två sidenschaletter, 16 halsdukar och 3 mössor. Samt för fötterna fyra par strumpor, ett par kängor, ett par bottiner samt ett par skor.

Boet uppgav en del kreatur, ett sto och ett föl samt tre kor och två kalvar dessutom fem får och två svin. För fisket fanns en strömmingsnot, två lantågsnotar, en bonot, 25 sköttar, 35 abborrnät, en vassbuksskotte, 12 strängar, 20 lätten med band samt en öka med segel och en roddsump, vidare två ökor och en större och två mindre ökstockar samt två brädsumpar.

Behållningen efter Anders död¹¹ tre år senare var 831 riksdaler. Till att klä sig med hade han tre pälsar, fyra rockar, en stortröja, tre par byxor, fyra västar, ett förskinn, tre par strumpor, tre par stövlar, två par vantar, tre hattar och en halsduk. Nu fanns bara två kor och två får. Fiskeredskapen utgjordes av 40 nät och 15 sköttar, en skötnot och en partinot. En större och en mindre ekstock samt två fisksumpar och ett antal baljor, tunnor och tinor. Möblemanget bestod av två väggur, byrå, skåp,

¹⁰ Sotholms häradsrätt F:II Vol. 38. Nr 239.

¹¹ Sotholms häradsrätt F:II Vol. 40. Nr 274.

säng, soffa, bord och tre stolar samt toalett. Jämfört med hustruns bouppteckning har det försvunnit en spegel, en dragkista, två skänkar, ett skåp och en soffa, två sängar och tre stolar.

Anders Magnus Östman tar över Björkö

Efter Anders Östman tar sonen Anders Magnus över Björkö. Han var då tjugosju år gammal och fyra år tidigare, i december 1858, gifte han sig med Catharina Lovisa Jansdotter från Långviks södergård. Hon var dotter till bonden Jan Eric Carlsson. Det bar sig dock inte bättre än att hustrun dog i barnsäng nästan på dagen året därefter. Den nyfödda dottern dog 22 dagar efter födseln. Precis ett år senare gifte Anders Magnus om sig med Lovisa Olsdotter, dotter till bonden Olof Larsson i Västankvick. Paret Anders Magnus och Lovisa fick fem barn varav fyra dog späda och endast sonen Abdon levde till vuxen ålder. Tyvärr för Abdon dog hans far redan 1877 då Abdon endast var 10 år. Han var således alldeles för ung för att ta över brukandet av hemmanet. Anders Magnus dog den 27 december, dagen innan sin bröllopsdag. I stället kommer våren 1878 från Utö, Jan Eric Andersson med hustru och tonårsdotter till Björkö. Efter sju år, 1885, flyttar den nya familjen till Degernäs, nu utökad med en måg och liten son. Degernäs var på ett halvt mantal och prästboställe. Sannolikt blev Jan Eric Andersson här arrendator eller landbonde. Samma år i juni kom en arrendator till Björkö från Västerhaninge. Det var Olof Larsson med hustru Hedda Sofia Andersdotter och fyra barn, ett femte föddes på Björkö samma år. Redan i april året efter flyttade arrendatorn till Huddinge. Hedda Sofia var en två år äldre syster till Per Eric som senare kom att köpa Björkö. Nästa arrendator var Carl Otto Larsson med familj som kom från Muskö.

I Ornö inflyttningslängd den 12 november 1887 står efter varandra inflyttade till Björkö pigan Charlotta Lundholm, drängen Johan Gustaf Lindahl, arrendator Carl Otto Larsson med hustru och tre barn. Samtliga nämnda från Muskö, därefter samma dag står ägaren Per Eric Andersson, inflyttad från Västerhaninge. I husförhörlängden är Charlotta Lundholm inskriven samma dag som piga till Per Eric. Ett år senare är de noterade som gifta.

Änkan Lovisa Östman bodde hela tiden kvar med sin son Abdon. Det sista spåret av Abdon är att han tog nattvarden den 22 april 1883 men notering om flyttning saknas. I nästa husförhörlängd finns han inte kvar. I Rotemansarkivet finns han som skolgosse och bor på Söder på Falkenbergsgatan 48 hos sin faster Maria Elisabeth och hennes man tullroddaren Carl Söderberg. Dessa har flyttat till Stockholm 1873 och flyttar 1878 vidare till Södertälje. Abdon har sannolikt inte flyttat med till Stockholm redan 1873, han är ej noterad i flyttlängden. Men troligen har han senare flyttat dit för att sen flytta tillbaka till Björkö när hans faster och farbror fortsätter till Södertälje.

Abdon flyttade senare in till Brännkyrkagatan 1886 från Ornö enligt flyttlängden, han tituleras då kontorsbiträde i Stockholm. Vidare kan berättas om Abdon att när han i oktober 1888 flyttade från Maria församling till Sundsvall var han bokhållare. Han kom tillbaka till Katarina församling där han gifte sig 1890 med Jenny Alivia Larsson född i Kalmar. Efter ett par år i Stockholm flyttade de till Göteborg, därefter Kristianstad och sedan Stockholm igen. De fick fyra barn och Abdon dog 1912 i Stockholm. Abdons mor och Anders Magnus änka, Lovisa Olsdotter alias mor Östman, dog 1917 på Björkö. Per Erik Andersson uppgav boet vid bouppteckningen. Därmed var släkten Östmans saga all på Björkö.